

2024-03-14

Kulturdepartementet

RIOs remissvar på betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

RIO inkommer härmed med yttrande över betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58).

RIOs synpunkter

RIO delar betänkandets beskrivning av folkhögskolan som viktig i den kulturella infrastrukturen, både med estetiska utbildningar och som kulturell arena. Utbildningsformen beskrivs bedriva en omfattande kulturverksamhet och som en viktig arbetsgivare. Statsbidraget till folkhögskolan som kulturaktör är enligt utredningen av stor betydelse.

Men beskrivningen *saknar ett helhetsperspektiv på utbildningsformen folkhögskola*. Då ett av statens syften med stödet till folkhögskolan är att bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet *är kultur integrerat i all folkhögskoleverksamhet*. Förutsättningar ges för att alla deltagare, oavsett kurs, medvetandegörs om kulturens betydelse. Kurser med kulturprofil är endast en del av helheten.

Om betänkandets övergripande förslag

I betänkandet föreslås friare samverkansformer mellan stat, region och kommun och en minskad detaljstyrning från statens sida. Förslagen syftar till en decentralisering och att främja lokala och regionala initiativ. Kulturverksamheten blir inte lika över hela landet men lyckade insatser kan stimulera till spridning.

Folkhögskolan omfattas inte av kultursamverkansmodellen men *RIO ser positivt på den tillit till regionerna som präglar betänkandets förslag*. En förstärkt kulturpolitik på regional nivå innebär sannolikt att förutsättningarna ökar för att även folkhögskolan som kulturell arena och mötesplats utvecklas i samma riktning.

Som framgår av betänkandet lyfter alla regioner folkhögskolan i sina kulturplaner. Ofta som högt prioriterad, en del av regionernas kompetensförsörjning och viktig som kulturell infrastruktur.

Om det avgörande i att det offentliga skolsystemet kan ge alla en kulturell orientering och att estetiska ämnen bör tillmätas större vikt

I betänkandet fastslås att det är avgörande att det offentliga skolsystemet kan ge alla en kvalificerad kulturell orientering samt att de estetiska ämnena bör tillmätas större vikt än idag.

RIO delar vad betänkandet framhåller om folkhögskolan; utbildningsformens betydelse för kultursamhället som helhet. Folkhögskolan är en plats där människor möter nya kulturuttryck och där de vidareutvecklar sitt skapande. Folkhögskolans kulturella kurser är omistliga för det vidare utbildningsflödet till konstnärliga utbildningar på högskola och därmed den framtida arbetsmarknaden. Inte minst gäller detta för musiken som område.

Av betänkandet framgår att målet är ett breddat deltagande i kulturlivet. Folkhögskolan spelar här en avgörande roll mot bakgrund av statens syften med stödet till utbildningsformen och att kultur är integrerat i all verksamhet; förutsättningar för att alla deltagare ges en kulturell orientering. Utbildningsformen når personer som riskerar ett kulturellt utanförskap. RIO konstaterar att betänkandet är tydlig med att kulturell orientering och bildning kräver rätt resurser.

Att utbildningsformen folkhögskola nu tvingas minska antalet utbildningsplatser med 1 000 och att folkhögskolan inte omfattas av regeringens satsning på yrkesutbildning ligger inte i linje med att alla ska kunna ges en kulturell orientering och ett ökat fokus på estetiska ämnen.

Om att staten bör se över hur olika system påverkar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att vara kulturskapare

I betänkandet föreslås att staten bör se över hur olika stöd- och regelsystem påverkar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att vara verksamma som kulturskapare.

Betänkandet anger att möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att finansiera eftergymnasiala studier är begränsade och att det finns anledning att gå igenom hur kollisionen mellan olika regelsystem ser ut och hur den påverkar funktionshinderspolitiken. Ett område där reglerna behöver ses över är stöd för boende. Detta gäller bland annat folkhögskola.

RIO ställer sig bakom förslaget och delar betänkandets problembeskrivning av målgruppens möjligheter att bo och studera på folkhögskola. RIO har tidigare lyft frågan i olika sammanhang. Dessvärre utan framgång.

För många personer med funktionsnedsättning är utbildningsformen folkhögskola det enda reella alternativet och möjligheten att bo på skolan en förutsättning för deltagande. Ungefär en tredjedel av landets folkhögskolor – drygt 50 – anger att de anordnar kurser för målgruppen.

Kurser för och med personer med funktionsnedsättning kräver anpassning såsom mindre undervisningsgrupper, tillgänglighet och stödfunktioner. Men statens, bland annat i form av ett förstärkningsbidrag, och regionernas stöd täcker inte de kostnader en sådan verksamhet innebär. Kurser för målgruppen läggs därför ned. Det ges helt enkelt inte möjlighet för alla att studera på folkhögskola.

När det gäller det område som betänkandet särskilt framhåller – stöd för boende – försämras förutsättningarna ytterligare. Personer med funktionsnedsättning som vill bo och studera på en folkhögskola i en annan kommun än sin hemkommun nekas ibland boendestöd från hemkommunen. Kommunernas bedömning utifrån socialtjänstlagen skiljer sig åt. Den ekonomiska konsekvensen för folkhögskolan blir svår och i förlängningen tvingas skolan uthämta internatet för målgruppen som därmed utestängs från utbildningsformen.

RIO anser att en utredning i enlighet med betänkandets förslag ska omfatta och beakta ovan nämnda.

RIO föreslår

I avvaktan på en sådan utredning föreslår RIO, för att folkhögskolor med internat ska ha förutsättningar att kunna behålla dessa, att *regeringen tar initiativ till en särskild satsning på folkhögskolans lokaler. Detta i form av ett tidsbegränsat program för att bland annat tillgänglighetsanpassa internat och skollokaler.* Sådana investeringar gör det enklare att inkludera den målgrupp betänkandet lyfter. Regeringen införde 2015 ett liknande program för grund-, gymnasie- och gymnasiesärskolans lokaler om drygt 1 miljard kr fördelat på fyra år.

Anna Ekström

Ordförande

Olle Westberg

Generalsekreterare